

In recent years, a turnaround has taken place in Belgium with regard to attention for the public domain. It is a remarkable development in a country where, historically speaking, urban design and architecture are determined far more by individual interests than by collective values. The development of Flanders in the last few decades into an economically strong region within Europe and its dominant position within Belgium as a consequence of this and other factors, have contributed to Flemish self-awareness. As a result of this situation, the state has come under pressure from two sides. On the one hand, through the shift in jurisdiction from a national to a European level and on the other hand, through regional developments that attempt to bring about autonomy, or at least recognition of the region's individuality.

Flanders is an example of successful regionalisation within Europe, whereby architecture has become an instrument for representing Flemish self-awareness. Before the 1990s, the state showed almost no interest in the significance of architecture as a possible expression of the region's own culture, but with the appearance in print of the *Flanders Architecture Yearbook*, the installation of the Flemish Government Architect and his team (1999) and the establishment of the Flemish Architecture Institute (VAi, 2001), it began to recognise the cultural and social relevance of contemporary architecture. 'If a government wishes to look after its inhabitants well, it can achieve this partly by contributing to a public domain designed with care and attention and by functioning as an exemplary client. This should be considered the essence of Flemish architectural policy,' to quote former Minister Demeester of Finance, Budget and Health Policy in 1998. Turning the Flemish government into an exemplary building principal is the most important task of the Flemish Government Architect team. The task includes taking policy preparation initiatives and encouraging a broader architecture culture in Flanders. The function of Flemish Government Architect, initiated by Minister Demeester, has been successively filled by Bob Van Reeth (1999-2005) and Marcel Smets (2005-2010) and has been occupied since the summer of 2010 by Peter Swinnen. (MM)

Interview with Marcel Smets, Flemish Government Architect (2005-2010)

Madeleine Maaskant

MM 'In the current situation where the state is no longer omnipresent and has only relatively limited means, I consider it essential to establish urban design interventions precisely in certain areas, to "hit it off" and so change the situation structurally.' This quotation demonstrates Smets' aim to use relatively small-scale interventions to exercise a far-reaching influence on the quality of the public domain. He belongs to the generation that remembers all too well that attention for the public domain has not always been a matter of course.

MS It is very interesting to re-read the introduction to the book *Bouwen in België 1945-1970* (Building in Belgium 1945-1970) written by Geert Bekaert and Francis Strauven and published in 1971. It provides an overview of building works in Belgium after the Second World War. Francis Strauven wrote another article in a similar vein ten years later in the magazine *Wonen-TABK* and both reflections are characterised by one thing: we are the ugliest country in Europe. We said that ourselves, but it was said by all the others too. The feeling of living in the

De afgelopen jaren heeft er in België een omslag plaatsgevonden in de aandacht voor het publieke domein. Een opmerkelijke ontwikkeling in een land waar stedenbouw en architectuur historisch gezien veel meer door individuele belangen dan door collectieve waarden zijn bepaald. De ontplooiing van Vlaanderen in de recente decennia tot een economisch sterke regio binnen Europa en de mede als gevolg daarvan dominante positie binnen België hebben bijgedragen aan een Vlaams zelfbewustzijn. De nationale staat is door dit beloop aan twee kanten onder druk komen te staan. Enerzijds door de verschuiving van bevoegdheden van nationaal naar Europees niveau, anderzijds door regionale ontwikkelingen die autonomie, of in elk geval erkenning van de eigenheid van de regio, proberen te bewerkstelligen.

Vlaanderen is een voorbeeld van een succesvolle regionalisering binnen Europa, waarbij architectuur is ontdekt als één van de middelen om het Vlaamse zelfbewustzijn een gezicht te geven. Tot dan toe was er een schrijnend tekort aan belangstelling bij de overheid voor wat architectuur als mogelijke uitdrukking van de eigen cultuur zou kunnen betekenen, maar met de uitgave van het *Jaarboek Architectuur Vlaanderen*, de installatie van de Vlaams Bouwmeester en zijn team (1999) en de oprichting van het Vlaams Architectuurinstituut (VAi, 2001) heeft ze een begin gemaakt met de erkenning van de culturele en maatschappelijke relevantie van hedendaagse architectuur. 'Een overheid die goed zorg wil dragen voor haar inwoners kan dit mede bewerkstelligen door bij te dragen aan een met zorg en aandacht ontworpen publiek domein en door te fungeren als een voorbeeldige opdrachtgever; dit zou tot de kern van het Vlaams architectuurbeleid gerekend moeten worden', aldus voormalig minister Demeester van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid in 1998. Van de Vlaamse overheid een voorbeeldig bouwheer te maken, is de belangrijkste taak van het team Vlaams Bouwmeester. Hierbij horen het nemen van beleidsvoorbereidende initiatieven en de bevordering van een bredere architectuurcultuur in Vlaanderen. De functie van Vlaams Bouwmeester, geïnitieerd door minister Demeester, is opeenvolgend vervuld door Bob Van Reeth (1999-2005), Marcel Smets (2005-2010) en wordt sinds zomer 2010 ingenomen door Peter Swinnen. (MM)

Interview met Marcel Smets, Vlaams Bouwmeester (2005-2010)

Madeleine Maaskant

MM 'In de huidige situatie waarin de overheid geen alomtegenwoordigheid meer is en maar relatief weinig middelen heeft, vind ik het essentieel om stedenbouwkundige interventies er precies op te richten in bepaalde gebieden iets te doen klikken en zo de situatie structureel te veranderen.' Dit citaat toont Smets' streven om met relatief kleine ingrepen een vérstrekkende invloed op de kwaliteit van het publieke domein uit te oefenen. Hij behoort tot de generatie die

zich goed weet te herinneren dat aandacht voor het publieke domein niet altijd vanzelfsprekend is geweest.

MS Het is heel interessant om nog eens de inleiding te lezen van het boek *Bouwen in België 1945-1970* van Geert Bekaert en Francis Strauven, dat in 1971 verscheen. Het biedt een overzicht van wat er in België na de Tweede Wereldoorlog is gebouwd. Francis Strauven heeft tien jaar later in *Wonen-TABK* nog een artikel van gelijke

middle of chaos is in our genes; in the genes of my generation, which was formed by Geert Bekaert in particular. The same is true of Bob Van Reeth. That is our inheritance and I think we are indebted to this: our generation feels it has to do something for our community, to change something. In the beginning of the 1990s, a number of important competitions in Belgium and the corresponding discussions led to the realisation that the level of public architecture really needed to improve, and a movement got going. Yearbooks about Flemish architecture were published, for which I wrote an article in 1993, entitled 'Flanders at a turning point'. That was years before the Flemish Government Architect was initiated. Supported by this movement, a series of government instruments became available that had never before been applied to architecture. We had to bide our time and recognise the right occasions and moments to be able to change things. Van Reeth used the instruments for being present in the field, directing architecture consciousness and serving the public interest by introducing the Open Tender. The Flemish Government Architect has become a symbolic figure. In this stage that is very important, because we had to set up the entire structure in Belgium from scratch; it did not exist here before. Compared to the Netherlands, we come from an incredible underdog position.

MM The significance of the distinguished position the Flemish Government Architect holds in architecture policy in Flanders lies primarily in the Open Tender instrument he uses as a means to stimulate the architectural quality in the public domain.

The Open Tender is a procedure by which a selection of architects is made for design commissions for public administrations. The building client formulates a commission according to a project definition with the support of the Flemish Government Architect and his team. The commission is subsequently published and architects can nominate themselves with their portfolio.

MS In my opinion, it is the Flemish Government Architect's task to inspire the client or patron during the formulation of the assignment and to encourage them to be as ambitious as possible; to go a step further than they would normally go of their own accord. Good buildings only happen when you have thought carefully beforehand about what you want to achieve as commissioning party. It is worthwhile in-

vesting time in the preliminary phase. At the same time, it also makes clear the limited influence the Flemish Government Architect can exercise, because in the end it is the building principal who takes the decision. That is how it is precisely defined in our Open Tender procedure. We subsequently try to put forward the most correct combination of candidates possible, fitting in with – what I suspect to be – the level of ambition of whoever you are working for, and then try to lift it to an even higher level. I attempt to break through reflexes that dominate the parties. The reflex of insecurity. Understandably, people find it much easier to opt for certainties. The reason building principals frequently fall back on a certain type of solution or a specific architecture firm is the expectation of being able to avoid problems, such as overspending on the budget or issues with the technical implementation.

When the five proposals are presented to the client, I consider it my role to explain as clearly as possible what the various proposals are about and to point out the merits of the plans. I try to go even further to prevent people from making the wrong choice, but the decision is not ours to make. We try to let the commissioning party look further than the most striking presentations, by explaining what is hidden and at the same time we try to make the less obvious qualities of other projects a little more visible, so that the choice can be made more exactly. But it is ultimately the client who chooses. And that is a very important aspect of our procedures, because otherwise we would never be so successful.

MM The Open Tender has proved its worth, judging by the growing number of architects who have shown interest in participating in one of the rounds in the last few years. The number of municipalities reporting suitable locations is also increasing. The book published to mark the Flemish Government Architect's ten-year jubilee, entitled *In publieke opdracht, Vlaams Bouwmeester (Public commission, Flemish Government Architect 1999-2009)*, shows a wealth of projects. In the last decade, approximately 200 projects to be realised have resulted from the Open Tender, of which around 50 have been completed by now. There is also a great deal of interest from abroad for this instrument for commissioning assignments.

In spite of this success, housing projects are conspicuous by their absence from the

strekking geschreven en beide bespiegelingen worden gekenmerkt door één ding: wij zijn het lelijkste land dat er bestaat in Europa. Dat zeiden we zelf, maar dat werd ook door alle anderen gezegd. Het gevoel in een chaos te leven zit in onze genen; in de genen van mijn generatie die vooral door Geert Bekaert is gevormd. Dat geldt ook voor Bob Van Reeth. Wij hebben dat meegekregen en ik denk dat wij schatplichtig zijn: wij zijn van de generatie die meent iets voor onze gemeenschap te moeten doen, iets te moeten veranderen. Begin jaren negentig hebben een aantal belangrijke prijsvragen in België en het discours daarover tot het inzicht geleid dat het niveau van de publieke architectuur daadwerkelijk kon verbeteren. Er kwam een stroming op gang. De jaarboeken over Vlaamse architectuur verschenen, waarvoor ik in 1993 een artikel heb geschreven, getiteld 'Vlaanderen op een keerpunt'. Dat was jaren voor het initiëren van de Vlaams Bouwmeester. Gedragen door die stroming zijn een reeks overheidsmiddelen vrijgekomen, die nooit eerder aanwendbaar waren voor architectuur. We hebben de tijd moeten afwachten, de juiste gelegenheden en momenten moeten herkennen om dingen te kunnen veranderen. Van Reeth heeft de middelen gebruikt om in het veld aanwezig te zijn, het architectuurbesef aan te sturen en de publieke zaak te dienen door de Open Oproep te introduceren. De Vlaams Bouwmeester is een symbolische figuur geworden. In dit stadium is dat heel belangrijk, want wij hebben de structuur in België helemaal op poten moeten zetten; die bestond hier niet. Wij komen vergeleken met Nederland vanuit een ongelooflijke underdog-positie.

MM De betekenis van de voorname positie die de Vlaams Bouwmeester in het Vlaams architectuurbeleid inneemt, ligt in de eerste plaats in het door hem gehanteerde instrument van de Open Oproep als middel om de architectonische kwaliteit van het publieke domein te bevorderen. De Open Oproep is een werkwijze, waarmee voor ontwerp opdrachten van openbare besturen een architectenselectie wordt gemaakt. De bouwheer formuleert een opdracht volgens een projectdefinitie en wordt daarin bijgestaan door de Vlaams Bouwmeester en zijn team. De opdracht wordt vervolgens gepubliceerd en architecten kunnen zich met hun portfolio kandidaat stellen.

MS De Vlaams Bouwmeester heeft in mijn ogen de taak de opdrachtgever of bouwheer bij het formuleren van de opdracht te inspire-

ren en te stimuleren om zo ambitieus mogelijk te zijn; om een stap verder te gaan dan hij normaal uit zichzelf zou doen. Goede bouwwerken ontstaan alleen, wanneer je van te voren nauwkeurig hebt nagedacht over wat je als opdrachtgever wilt realiseren. Meer tijd in het voortraject steken loont. Tegelijkertijd maakt dat ook de beperking duidelijk van de invloed die de Vlaams Bouwmeester kan uitoefenen, want uiteindelijk neemt de bouwheer de beslissing. Zo is het in onze procedure van de Open Oproep nauwgezet vastgelegd. Vervolgens proberen wij een zo correct mogelijke samenstelling van kandidaten voor te stellen die aansluit op – wat ik vermoed – het ambitieniveau te zijn van degene voor wie je werkt, en dat naar een nog iets hoger niveau te tillen. Ik probeer reflexen te doorbreken die binnen partijen overheersen. De reflex van de onzekerheid. Men kiest begrijpelijkerwijze veel gemakkelijker voor zekerheden. De reden waarom bouwheren dikwijls terugvallen op een bepaald type oplossing of architectenbureau, is de verwachting daarmee problemen te vermijden, zoals budgetoverschrijdingen of problemen met de technische uitvoerbaarheid.

Wanneer aan de opdrachtgever de vijf voorstellen worden gepresenteerd, is het vervolgens mijn rol zo goed mogelijk uit te leggen wat de verschillende voorstellen inhouden en waar de verdiensten van de plannen liggen. Ik probeer zelfs nog iets verder te gaan, te beletten dat men een foute keuze zou maken, maar het is niet aan ons om te beslissen. Wij proberen de opdrachtgever door de meest in het oog springende presentaties heen te laten kijken, door uit te leggen wat erachter schuil gaat, en tegelijkertijd proberen we van andere projecten de kwaliteiten die minder duidelijk zijn, een beetje zichtbaarder te maken, zodanig dat de keuze preciezer wordt. Maar het is uiteindelijk de opdrachtgever die beslist. En dat is heel belangrijk in onze procedures, want anders zouden wij ook nooit zo succesvol zijn.

MM De Open Oproep heeft zich bewezen, getuige het groeiende aantal architecten dat in de afgelopen jaren belangstelling heeft getoond om te participeren in een van de rondes. Ook het aantal gemeenten dat zich meldt met beschikbare locaties neemt toe. Het boek dat ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van het Vlaams Bouwmeesterschap is verschenen, getiteld *In publieke opdracht, Vlaams Bouwmeester*

Open Tenders on offer. This is one of the five points requiring attention brought to the fore by Smets in his policy document Pleidooi voor een dienstbare architectuur (A plea for an architecture at the service to society), in which he also calls for attention for infrastructure, construction of schools, heritage and landscape. What is the reason for the underrepresentation of public sector housing construction – invariably referred to as subsidised housing construction by the Flemish Government Architect?

MS In Belgium, only 5 per cent of new-build social housing is realised by housing associations. Since the nineteenth century, we have operated a system of subsidising private builders. The largest subsidies granted by the Belgian government are still used for building and renovation, to assist individuals who are building or renovating with the help of an architect. However, the housing corporations have the role of taking care of the people who cannot help themselves. I am jealous of the situation in the Netherlands where corporations build houses for several income groups; in a project, you cannot see where the marginal group lives. We have commissioned a study into successful Belgian examples of subsidised housing construction and the corresponding book is called, not without reason, *Onzichtbaar Aanwezig* (Invisibly Present). We have gone to enormous lengths to put subsidised housing construction on the agenda, but we have not made sufficient headway. The reason is partly because social housing assignments are divided over various public housing corporations that are not only publicly managed, but politically nominated, according to the sociopolitical group model. The divisive politics of the municipalities is to blame; in coalition negotiations for local or regional administrations, this frequently also involves a decision as to who will be the delegate manager of the social housing corporation. Unfortunately, there is also a lack of openness necessary to introduce innovation. Added to the fact that the budgets and regulations in the subsidised housing sector are very strict. What we are trying to do is to bring the social housing associations in contact with younger designers, so that they can show the commissioning parties during workshops that it is possible to think differently about the regulations, in such a way that the terms of reference can be expanded. We have to contend with the ways of thinking in the sector, which are

quite rigid; it is believed that collaborating with young designers would involve additional costs. Designers are good for the more well-to-do; that image is prominent and is nourished by architecture magazines such as *vtwonen*, *Ik ga bouwen*, *Kavel* and the living supplements in weekend newspapers.

MM Heritage is another point of attention in architectural policy. Smets is a zealous advocate of a monument market, with which the government can stimulate individuals to preserve heritage by giving it an appropriate contemporary function. The government could finance a feasibility study for protected unoccupied private projects, to examine which interventions and functions could be possible without damaging the specific character of the building.

MS We have not made enough headway with this point either and that has a history. Traditionally, we have lagged far behind other countries in the protection of monuments in Belgium. There has been a large operation to catch up and we have made great strides forward, resulting in a large number of protected buildings that are lying empty with no money to do something with them. In my view, the problem is not protection but reuse. I thought I had developed an instrument to make it clear to private individuals that you can do special things with a monument. In the general perception, the image remains, certainly for private developers, that you should keep well away from protected monuments. In our planning permission procedure, the official responsible for monuments and heritage usually only gives advice on a completely elaborated building plan. A plan is either approved or rejected. The advice is binding, and the civil service is positioned above the politicians. That is why the private individual has developed the perception that it is better to avoid monuments. It is about time this perception is changed and the plan was as follows: we would organize a monument market and run a campaign with the title *Monuments under cover*. There would be an Open Tender for various types of monuments: one third civil and private, one third civil and public and one third church related. A generous budget of 900,000 euro would be made available, intended for carrying out combined studies into economic and political feasibility, and linked to architectural and urban design renovations. Ten monuments would be selected from the

1999-2009, laat een rijkdom aan projecten zien. In het afgelopen decennium zijn als resultaat van de Open Oproep ongeveer 200 projecten in uitvoering genomen, waarvan er intussen ongeveer 50 zijn afgerond. Ook de belangstelling vanuit het buitenland voor dit instrument van opdrachtverstrekking is groot.

Ondanks het succes valt in het aanbod van de Open Oproepen de afwezigheid van de woningbouwopgave op. Dit is een van de vijf aandachtspunten die Smets naar voren brengt in zijn beleidsnota *Pleidooi voor een dienstbare architectuur*, waarin hij tevens aandacht vraagt voor infrastructuur, scholenbouw, erfgoed en landschap. Wat is de reden dat de sociale woningbouw, door de Vlaams Bouwmeester steevast gesubsidieerde woningbouw genoemd, zo ondervertegenwoordigd is?

MS In België wordt slechts vijf procent van de sociale nieuwbouw door woningbouwcorporaties gerealiseerd. Sinds de negentiende eeuw hanteren wij een systeem om particuliere bouwers te subsidiëren. De grootste subsidies van de Belgische overheid gaan nog steeds naar bouwpremies en renovatiepremies, om particulieren die zelf met een architect bouwen of renoveren bij te staan. De woningbouwcorporaties hebben echter de rol om voor de mensen te zorgen die zichzelf niet kunnen behelpen. Ik ben jaloers op de Nederlandse context waarin corporaties woningen bouwen voor meerdere inkomensklassen; dat in een project niet zichtbaar is waar de marginalen wonen. Wij hebben een studie laten maken over geslaagde Belgische voorbeelden van gesubsidieerde woningbouw en het boek daarover heet niet zonder reden *Onzichtbaar Aanwezig*.

We hebben ons enorm ingespannen om de gesubsidieerde woningbouw te agenderen, maar hebben onvoldoende voet aan de grond gekregen. De reden is onder meer dat de sociale woningbouwopgave verdeeld is over verschillende publieke woningbouwmaatschappijen, die ook niet alleen publiek beheerd worden, maar ook door de politiek worden samengesteld, volgens het zuilenmodel. De verdeelpolitiek van de gemeenten is daar debet aan; op het ogenblik dat de coalitiediscussies plaatsvinden voor de besturen, wordt dikwijls ook bepaald wie de afgevaardigd beheerder van de sociale woningbouwmaatschappij zal worden. Spijtig genoeg is er ook een gebrek aan openheid om vernieuwing in te brengen. Daar komt bij dat de budgetten en de regelgeving van de gesubsidieerde woning-

bouw heel strikt zijn. Wat wij proberen is de sociale woningbouwmaatschappijen met jongere ontwerpers in contact te brengen, zodat deze in workshops aan opdrachtgevers kunnen laten zien dat er over de regelgeving op andere manieren gedacht kan worden, zodanig dat de opgave verruimd wordt. Wij hebben te kampen met de vastgeroeste denkbeelden in de sector, dat samenwerking met jonge ontwerpers meerkosten met zich mee zou brengen. Ontwerpers zijn goed voor meer gefortuneerden; dat beeld leeft en wordt gevoed door architectuurtijdschriften als *vtwonen*, *Ik ga bouwen*, *Kavel*, en de weekendkranten met de woonbijlagen.

MM Erfgoed is een ander aandachtspunt in het architectuurbeleid. Smets ijvert voor een monumentenbeurs, waarmee de overheid particulieren kan stimuleren om het erfgoed te bewaren, door het een gepaste hedendaagse bestemming te geven. Voor beschermde leegstaande, particuliere projecten zou de overheid een haalbaarheidsstudie kunnen financieren, om na te gaan welke interventies en welke functies eventueel mogelijk zijn zonder dat het specifieke karakter van het gebouw wordt aangetast.

MS Op dit punt hebben we ook onvoldoende voet aan de grond gekregen en dat heeft een geschiedenis. Van oudsher liepen we in België enorm achter ten opzichte van andere landen in het beschermen van monumenten. Er is een grote inhaaloperatie geweest en we zijn met rasse schreden gaan beschermen, met als consequentie heel veel beschermde gebouwen die leeg staan en waarvoor geen geld is om er iets mee te doen. Mijns inziens is het probleem niet de bescherming, maar de heraanwending.

Ik dacht een instrument te hebben ontwikkeld om particulieren duidelijk te maken dat je met een monument bijzondere dingen kunt doen. In de algemene perceptie leeft het beeld, zeker bij particuliere ontwikkelaars, dat je je verre van beschermde monumenten moet houden. In onze vergunningsprocedure verschaft de ambtenaar, die verantwoordelijk is voor monumenten en erfgoed, meestal alleen advies op een volledig uitgewerkt bouwplan. Een plan wordt al dan niet goedgekeurd. Het is een bindend advies, waarbij de ambtenarij boven de politiek staat. Zo heeft de particulier de perceptie ontwikkeld monumenten te moeten mijden. Die perceptie dient te veranderen en het plan was als volgt: We gaan een monumen-

group of people who nominated themselves as candidate to receive 90,000 euros from the government. The results of the studies would subsequently be presented during a large public event, the monument market, where we would ask the minister to say: 'See now, private developers, you always say you can do nothing with a monument; here are ten monuments with a detailed plan, and with planning permission.' I really fought for this, but the minister chose not to let it proceed. It still keeps me awake at night, the fact that we did not succeed.

MM In 2005, Marcel Smets was asked to take over the function of Flemish Government Architect from Bob van Reeth. It is an important position with obligations and expectations.

MS You are caught unawares by the question. Actually, I had no real notion about the role of the Government Architect. I have always been very internationally oriented, but my roots are here; you can never deny your origins. I also know how far we still have to go with architecture in Belgium, so I felt obliged to follow Bob van Reeth; his efforts cannot be allowed to go to waste. It was more that concern that drove my decision to accept, than that I had an idea of what to do. When you begin, you grow naturally into the role you subsequently try to fulfil as well as possible. My most important task was to strip the function of government architect of its experimental character, which is unavoidable and necessary for the first Government Architect, and to make people more familiar with the position. Familiarity in both senses of the word. The Government Architect had to be accepted by more people, but at the same time it had to be brought to people's attention that a great deal was expected of them as well: putting Flanders on the map together. I wanted to make clear that the role of Government Architect cannot be compared with the role of the official issuing permits. As Government Architect you can help people by convincing them of their own abilities; that is public commissioning!

Translation: Christine Gardner

tenbeurs organiseren en campagne voeren met de titel *Monumenten onder dak*. Er komt een Open Oproep voor verschillende typen monumenten: een derde burgerlijk privé, een derde burgerlijk publiek en een derde kerkelijk. Een ruim budget van 900.000 euro wordt ter beschikking gesteld, bestemd om gecombineerde studies te laten verrichten naar economische en politieke haalbaarheid, gekoppeld aan architectonische en stedenbouwkundige renovaties. Er worden tien monumenten geselecteerd uit de groep personen die zich kandidaat heeft gesteld om van overheidswege 90.000 euro te ontvangen. De studieresultaten worden vervolgens tijdens een groot publieksmoment, de monumentenbeurs, gepresenteerd, waar we de minister vroegen te zeggen: 'Kijk eens privé ontwikkelaars, u zegt altijd dat u met een monument niets kunt doen; hier zijn tien monumenten met een uitgewerkt plan, met bouwvergunning'. Daar heb ik echt voor gevochten, maar de minister heeft ervoor gekozen om het niet door te laten gaan. Ik lig ervan wakker dat we daar niet in zijn geslaagd.

MM In 2005 werd Marcel Smets gevraagd het Vlaams Bouwmeesterschap van Bob Van Reeth over te nemen. Een belangrijke positie met verplichtingen en verwachtingen.

MS Je wordt door de vraag overrompeld. Ik had eigenlijk geen voorstelling van het bouwmeesterschap. Ik ben altijd heel internationaal gericht geweest, maar mijn wortels liggen hier; je kunt nooit ontkennen waar je vandaan komt. Ook weet ik van hoever wij komen met de architectuur in België, dus voelde ik mij verplicht Bob Van Reeth te volgen. Zijn inspanningen mogen niet verloren gaan. Het was meer die bekommernis, dan dat ik een voorstelling had wat te gaan doen. Wanneer je begint, groei je vanzelf in de rol die je vervolgens zo goed mogelijk probeert te vervullen. Mijn belangrijkste taak is geweest het bouwmeesterschap te ontdoen van het experimentele karakter, wat onontkoombaar en noodzakelijk is bij de eerste bouwmeester, en om het meer ingeburgerd te krijgen. Inburgering in de dubbele zin van het woord. Het bouwmeesterschap moest geaccepteerd worden door meerdere mensen, maar tegelijkertijd moesten mensen erop attent gemaakt worden dat er ook van hen veel werd verwacht: gezamenlijk Vlaanderen op de kaart zetten. Ik heb duidelijk willen maken dat de rol van de bouwmeester onvergelijkbaar is met de rol van een ambtenaar die vergunningen

afgeeft. Als bouwmeester kun je mensen helpen door ze van zichzelf te overtuigen, dat is publiek opdrachtgeverschap!